

vanzelfsprekend!

**Verkiezingsprogramma
2018-2022**

Ons verkiezingsprogramma in het kort

Met een helder hoofd en een warm hart....

Dat is de manier waarop Progressief Bernheze de volgende bestuursperiode in wil gaan. Want belangrijker nog dan ons verkiezingsprogramma, vinden wij de manier waarop wij daar invulling aan geven. En dat doen wij met een helder hoofd en een warm hart....

Wij geloven in **eerlijke kansen** voor iedereen. Wij maken geen onderscheid in mensen. Voor ons is iedereen belangrijk. En dat is in ons programma vooral terug te lezen in de hoofdstukken bestaanszekerheid en internationale zaken. We willen de armoede aanpakken, de kloof tussen arm en rijk kleiner maken, vaste banen creëren, werk maken van de integratie van vluchtelingen en statushouders en solidair zijn met mensen die het minder goed hebben dan wij. En wat ons betreft gaan **eerlijke kansen** ook over een transparant subsidiebeleid, waarbij verenigingen en organisaties weten waar zij aan toe zijn.

Onze prioriteiten:

- Aanpak van armoede en schulden zodat iedereen mee kan doen in de maatschappij

Wij geloven in **aandacht en respect** voor elkaar. Dat is hoe wij met elkaar omgaan en dat willen wij de komende bestuursperiode uitdragen. Je hoeft het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar je kunt toch met **aandacht en respect** naar elkaar luisteren en besluiten nemen. **Aandacht en respect** zijn ook de waarden die wij willen uitdragen als het gaat over de zorg. Echt luisteren naar waar mensen tegenaan lopen en handelen daar waar mensen een steuntje in de rug nodig hebben. Maar ook vertrouwen hebben in de professional is een vorm van respect hebben. Ook dat staat in ons verkiezingsprogramma. **Aandacht en respect** zijn ook de waarden die wij willen uitdragen als het gaat over samenwerken met inwoners, ondernemers en regio. Wij denken dat er meer kracht zit in de samenleving als we maar echt willen luisteren, goede initiatieven ondersteunen en gebruik maken van de deskundigheid die daar aanwezig is.

Onze prioriteiten:

- Meer en beter samenwerken met inwoners en ondernemers
- Zorg dichtbij de mensen brengen met een goed herkenbaar sociaal team
- Bestuurskracht versterken door samenwerking in de regio

En tot slot geloven wij in **groen en gezond**. Energieneutraal zijn in 2030 gaat niet vanzelf. Daar moet heel veel voor gebeuren. En ook wij, als gemeente Bernheze, moeten daaraan werken. Dan gaat het over behoud van bomen, ecologische bermen, duurzaam bouwen, anders omgaan met energie, leefbare woonomgeving en nog veel meer. Maar het gaat ook over gedrag. Bewust worden van de noodzaak om energie te besparen, minder de auto te gebruiken, meer te bewegen, anders te eten.

Alleen als we nu keuzes maken die de komende generaties niet belasten, dragen we bij aan een schone, groene, gezonde en duurzame leefomgeving.

Onze prioriteiten:

- Vernieuwend, duurzaam en betaalbaar bouwen
- Groene dorpskernen door behoud van bomen, groene tuinen, meer verschillende soorten groen en minder verharding
- Verblijfskwaliteit in woonwijken en dorpskernen verbeteren door de mensen (en niet de auto) centraal te stellen
- Het bij elkaar brengen van landbouw en natuur door voorrang te geven aan natuur inclusieve en grondgebonden landbouw

Inhoudsopgave

Bestuur en Organisatie	5
Bestaanszekerheid	7
Zorg en Welzijn	9
Bouwen, Wonen en Woonwijken	12
Klimaat, Milieu, Natuur en Landbouw	15
Dorpsharten en Recreatie	19
Internationale zaken	21

In de afgelopen bestuursperiode is er een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van Bernheze. Wij hebben hieruit de conclusie getrokken dat onze gemeente niet krachtig genoeg is om de ontwikkelingen die op ons af komen, goed op te vangen en de kwaliteit te leveren die onze inwoners verdienen. Veel onderwerpen vragen een regionale aanpak, zoals landbouw, werkgelegenheid, wonen, klimaat, verkeer, recreatie, enz. Dit komt omdat problemen vaak heel complex zijn en over de gemeentegrenzen heen gaan.

Andere onderwerpen vragen juist om een aanpak die dichterbij de inwoners ligt. Daarom willen we meer en beter samenwerken met inwoners en ondernemers in onze gemeente. We willen samen plannen gaan maken, kennis en specialisme van inwoners gebruiken én serieus het gesprek aan gaan over initiatieven en problemen.

De regionale bestuurskracht versterken

- **Meer vraagstukken regionaal oppakken**

Veel vraagstukken waar we in onze gemeente mee te maken krijgen, spelen in de hele regio. Denk hierbij aan het verbeteren van de jeugdzorg, veranderingen in de landbouw, stimuleren van werkgelegenheid. We moeten doorgaan met deze taken samen met andere gemeenten aan te pakken en te bundelen (bij voorkeur in AS-50 verband) We kunnen de vraagstukken dan beter oplossen en de (personele) kosten verdelen.

- **Discussie over de toekomst van Bernheze**

De bestuurskracht van onze gemeente is op dit moment onvoldoende, mede gezien de extra taken die de afgelopen jaren naar de gemeente zijn toegekomen. Voor ons is het gesprek over een mogelijke herindeling niet afgerond. Veel vraagstukken worden onvoldoende daadkrachtig opgepakt en een echte regionale visie ontbreekt. In de regio Noordoost-Brabant is een aantal fusiebesprekingen die ons zouden kunnen sterken in de wens naar opschaling. Het is nu nog niet duidelijk wat er de komende jaren gaat gebeuren. In de loop van de komende bestuursperiode maken we wanneer dat aan de orde is opnieuw de balans op. Uitgangspunten daarbij zijn bestuurskracht moet sterker, opschaling is onvermijdelijk en bij een eventuele herindeling is de oriëntatie van inwoners leidend.

Een sterk daadkrachtig college

- Wij vinden dat Bernheze in de volgende bestuursperiode de gemeente kan besturen met minder wethouders. Veel onderwerpen worden regionaal opgepakt. Daarom kan het aantal wethouders worden teruggebracht. Hiermee verlagen we ook de bestuurskosten.

Samenwerken met inwoners en ondernemers

- **Plannen maken aan de keukentafel**

Wij willen meer dan ooit actief samenwerken met inwoners van buurten en dorpen. We maken integrale plannen en doen dat samen met betrokken organisaties en inwoners. Het maken van plannen begint aan de keukentafel in de buurt.

- **Buurtadviseur**

Elke dorpskern krijgt haar gemeentelijke buurtadviseur. Hij of zij is de verbinding tussen het dorp en de gemeentelijke organisatie. De buurtadviseur helpt buurtbewoners en o.a. Dorpsraad, Kerncommissie en andere bewonersplatformen met het opzetten van initiatieven en zorgt dat de gemeente de buurt betreft bij het maken van plannen.

- **Nieuwe ideeën en initiatieven willen wij aanmoedigen**

Nieuwe ideeën of initiatieven die de leefbaarheid verbeteren of die de samenhang in de gemeenschap versterken willen wij aanmoedigen en een eerlijke kans geven. Nu lopen deze initiatieven in de beginfase regelmatig tegen opstartproblemen aan. Wij willen de drempels bij het starten van dergelijke initiatieven wegnemen door bijvoorbeeld vergaderruimten beschikbaar te stellen of hulp te bieden bij de oprichting van een rechtspersoon. Dit kan door het beschikbaar stellen van vouchers.

- **Een goede dialoog stimuleren**

Bij alle (ruimtelijke) initiatieven in de gemeente willen wij de dialoog tussen initiatiefnemers en betrokken inwoners stimuleren en ondersteunen. Bij het formuleren van de voorwaarden voor een omgevingsvergunning, willen wij dat de initiatiefnemer overleg heeft met de omwonenden. De inbreng van omwonenden wordt serieus meegenomen in het verdere traject. De gemeente informeert de omwonenden over de procedure tot verlening van de vergunning en de momenten waarop bij de gemeente kan worden ingesproken.

Hiermee lopen we vooruit op de nieuwe Omgevingswet*, die naar verwachting in 2021 wordt ingevoerd. We willen op deze manier graag ervaring, praktijkvoorbeelden opbouwen die kunnen helpen bij een goede invoering van de omgevingswet.

Bestaanszekerheid is de zekerheid die ieder mens zou moeten hebben op fatsoenlijk onderdak, werk, gezondheidszorg en onderwijs. Helaas is die zekerheid niet voor iedereen even vanzelfsprekend. De kloof tussen arm en rijk wordt steeds groter. Wij willen graag dat iedereen die bestaanszekerheid heeft en, naar eigen vermogen, mee kan doen in de maatschappij. Daarom willen wij inzetten op vast werk en de armoede (anders) aanpakken.

Inzet op vast werk

- Werkloosheid gaat soms van generatie op generatie over. De drempels om aan het werk te komen zijn soms hoog. Om mensen met een zwakkere positie op de arbeidsmarkt op een goede manier aan het werk te helpen zetten we meer in op persoonlijke begeleiding. Begeleiding om deze doelgroep aan het werk te krijgen maar ook begeleiding om ze aan het werk de houden. Een jobcoach kan daarvoor een goed middel zijn.

Om mensen een goed toekomstperspectief te bieden willen we graag, in samenspraak met het bedrijfsleven, stages en werkervaringsplaatsen aanbieden met uitzicht op vaste banen.

Armoede en schuldproblematiek

- **Oorzaken van armoede in beeld brengen**

We willen niet alleen de gevolgen van armoede beperken, maar vooral ook de oorzaken van armoede bestrijden. Daarvoor willen we op zoek naar de oorzaken van armoede.

We willen ook verborgen armoede proberen op te sporen door de goede contacten met organisaties in de samenleving te benutten. We denken hierbij aan ondernemersverenigingen (hoeveel ondernemers hebben een minimaal besteedbaar inkomen), voedselbank (hoeveel ouders met kinderen maken gebruik van de voedselbank) en scholen (signalen van armoede zijn bijvoorbeeld slechte schoenen, te kleine kleding). Ook het sociaal wijkteam kan armoede signaleren.

- **Armoede beter aanpakken**

Een goede aanpak van armoede vraagt om een hechtere samenwerking tussen alle betrokkenen die zich met dit onderwerp bezighouden. Samen zorgen we voor meer helderheid over regels en oplossingen. Ook komt een aanspreekpunt/loket(geldloket) waar mensen met financiële problemen naar toe kunnen.

Bestaande regelingen waarmee kleine schulden kunnen worden opgelost moeten versterkt worden. We denken hierbij ook aan oplossingen als het maatwerkbudget waarbij de professional de ruimte krijgt (financieel en qua bevoegdheid) om direct in te grijpen.

Verder willen we dat regelingen, die bedoeld zijn voor kinderen, zo aangepast worden dat het geld alleen besteed kan worden aan kinderen.

- **Realisatie van een geldloket**

Er komt een plek waar mensen met hun problemen met geld en schulden terecht kunnen en gebruik kunnen maken van een breed pakket aan hulp. Dit is geen nieuwe voorziening, maar een georganiseerde samenbundeling van krachten met een herkenbaar en toegankelijk loket dat spreekuur houdt in de kernen. Op de achtergrond werken deskundigen (beroepskrachten en vrijwilligers; schuldhulpmaatjes) op het terrein van geld, schulden etc. samen. De sociale dienst voert de regie.

- **De sociale dienst veranderen**

De sociale dienst moet van een toezienende, controlerende en soms sanctionerende instantie veranderen naar een positieve, stimulerende en oplossende instelling. Een instelling die hechter samenwerkt met anderen (professionals en vrijwilligers) die actief zijn op de beleidsterreinen armoede en werk. Een cultuurkentering is nodig om de oorzaken van armoede beter in beeld te krijgen. Er moet meer aandacht komen voor groepen die nu (nog) geen cliënt zijn, zoals kleine middenstanders in armoede. De sociale dienst gaat huisbezoeken afleggen bij personen en gezinnen waar armoede aan de orde is of indicaties die kunnen leiden tot armoede en/of schulden. Sanctioneren wordt een laatste mogelijkheid.

In de afgelopen bestuursperiode zijn veranderingen in de zorg doorgevoerd. Er ligt een hectische periode achter ons die voor veel inwoners, maar ook voor veel dienstverleners in de zorg, veel verwarring en onzekerheid met zich meebracht. Ons college heeft deze transitie goed opgepakt en uitgevoerd. Maar we zijn er nog niet. Met name in de jeugdzorg zijn nog veel problemen die onze aandacht vragen. En ook het sociaal team staat nog niet goed genoeg op de kaart. Wij zien graag dat het sociaal team een centrale rol krijgt en dat de professionals in het team daadkrachtig kunnen handelen.

Op welzijnsgebied willen we graag de sport- en cultuurverenigingen beter ondersteunen, onder andere door het subsidiebeleid inzichtelijk en transparant te maken. En ook de integratie van vluchtelingen en statushouders heeft onze blijvende aandacht.

Zorg

- **Meer ruimte voor initiatieven van burgers**

Wij staan open voor zorginitiatieven die komen vanuit inwoners. We geven de ruimte om deze initiatieven te ontplooiën en gezamenlijke kansen te benutten.

- **Gebruik de ervaring uit de Bernhezer gemeenschap**

Wij nemen de inbreng van inwoners die zorg ontvangen serieus. Dat geldt evenzeer voor de mantelzorgers. Zij hebben de ervaring en weten wat er kan verbeteren. We willen hen graag betrekken bij de aanbesteding van de huishoudelijke hulp.

Ook de adviesraden vervullen hierin een belangrijke functie. Deze kunnen versterkt worden en een belangrijke rol krijgen. Wij zouden de expertise van de adviesraden graag gebruiken in de voorbereiding van nieuw beleid. Ook willen we de uitwisseling in ervaring en kennis tussen adviesraad, belangenorganisaties en inwoners stimuleren. Mogelijk kunnen we op deze manier ook besparen op adviezen door adviesbureaus.

- **Vertrouwen op professionals en een centrale rol voor het sociaal team**

Wij vertrouwen op de professionals in het brede zorglandschap. Dat betekent ook dat wij budgetten willen overdragen en een stuk controle willen loslaten. De professional moet, zonder veel administratieve last, daadkrachtig kunnen handelen zodat problemen snel worden opgelost en niet groter worden.

We zien hierbij een centrale rol voor het sociaal team weggelegd. Het sociaal team moet daarvoor meer zichtbaar worden en bekendheid krijgen onder de inwoners. Het is belangrijk om de aansturing en programmering te versterken, de continuïteit en stabiliteit in de (personele) bezetting en samenstelling van het team te garanderen. Als het nodig is maken we hier meer geld voor vrij.

We willen uiteindelijk dat het sociaal team weet wat er speelt in Bernheze, weet waar er welke problemen spelen en daar op kan acteren.

Investeren in goede jeugdzorg

- Wij willen dat er voldoende budget is voor goede jeugdzorg. Bij het inzetten van overschotten uit het sociale domein moet de gemeente voorrang geven aan financiële tekorten in de jeugdzorg. Er moet te allen tijde voor gezorgd worden dat jeugd met zware problematiek adequaat kan worden geholpen. In deze sector moeten de zorginstellingen beter gaan samenwerken om de wachtlijsten op te lossen en te voorkomen.

Verenigingsleven

- **Het subsidiebeleid transparanter maken**

Wij willen werk maken van een nieuw inzichtelijk en flexibel subsidiebeleid. Dat willen we doen samen met de verenigingen.

De procedure voor het aanvragen en toekennen van subsidie moet helder en transparant zijn.

Verenigingen moeten tijdig weten waar zij aan toe zijn.

Als er al sprake is van bezuinigingen op subsidie dan moeten de gevolgen goed in beeld gebracht worden alvorens de raad een besluit over de begroting van de gemeente neemt.

- **Sportverenigingen beter ondersteunen**

Wij zouden graag willen dat de sportverenigingen investeren in kwaliteit, deskundigheid en breedtesport. Ook het enthousiast maken van mensen om te gaan sporten vinden wij belangrijk. Daarin willen we de sportverenigingen ondersteunen. We onderzoeken wat een samenwerking met het Sport Expertise Centrum Oss kan opleveren.

Volksgezondheid

- **GGD-programma's ondersteunen**

Programma's van de GGD die bijdragen tot een andere en gezondere leefstijl en kennis van gezonde voeding, zullen wij ondersteunen.

Integratie vluchtelingen en statushouders

- Erkende vluchtelingen blijven van harte welkom in onze gemeente.

Wij hebben zorg voor instroom en integratie van vluchtelingen. De piek van instroom van vluchtelingen lijkt voor nu voorbij. Maar het werk, de echte integratie begint nu pas. Het is belangrijk dat we hierbij niet achter de feiten aanhollen. De personele bezetting voor ondersteuning en begeleiding moet op peil zijn en blijven.

Dat betekent dat we willen ondersteunen bij het opvoeden van kinderen. Dit is een belangrijk instrument om integratie te bevorderen en ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kinderen.

Ook willen we initiatieven stimuleren die leiden tot meer onderling contact tussen statushouders en inwoners van dorpen.

Fijn wonen is belangrijk. Dat betekent een woning die bij jou en je gezinssituatie past, maar ook de woonomgeving is belangrijk.

In juli 2016 is de nieuwe woonvisie vastgesteld. Hierin is rekening gehouden met trends zoals de nieuwe woningwet (2015), het gegeven dat mensen langer zelfstandig blijven wonen en de demografische ontwikkelingen. Wat ons betreft was die visie niet ambitieus genoeg.

Wij willen meer aandacht voor kleinere, goedkope koopwoningen, betaalbare huurwoningen, een betere balans tussen huur- en koopwoningen en meer aandacht voor nieuwe woonvormen en duurzaam en energieneutraal bouwen.

Ook voor de woonomgeving mag meer aandacht zijn. We vinden dat bewoners nog meer betrokken moeten worden bij de inrichting van hun omgeving en zich meer verantwoordelijk gaan voelen voor (het onderhoud van) hun woonomgeving.

Bouwen

- **Inbreiden in plaats van uitbreiden**

Bij het bouwen van nieuwe woningen kijken we niet standaard meer naar het bouwen van (grote) nieuwe wijken. We gaan eerst binnen de dorpen op zoek naar locaties die geschikt zijn om te veranderen. De prioriteit ligt op bouwen op de lege plekken in de dorpen en vernieuwing van verouderde wijken. In de verouderde wijken staan woningen die niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd en die niet voldoen aan de huidige woonbehoefte. Wij zouden deze locaties graag omvormen naar een eigentijdse invulling met woningen waar behoefte aan is.

Het accent ligt op het bouwen van woningen waar grote behoefte aan is en momenteel weinig beschikbaar: kleine woningen, woongroepen, veel huurwoningen, nultrede woningen, enz. En altijd zonder gasaansluiting en het liefst energieneutraal: klaar voor het gasloze tijdperk.

- **Goedkopere koophuizen bouwen in een groene omgeving**

Wij willen het bouwen van kleinere koopwoningen in een groene openbare omgeving stimuleren. Woningen die niet uitgebouwd kunnen worden tot grotere duurdere woningen omdat het kleine kavels zijn met geen en nauwelijks buitenruimte. Om de woning betaalbaar te maken wordt de grond rondom het huis heen, een gezamenlijke tuin waar de buurt samen zorg voor draagt. Die ruimte wordt beschikbaar gesteld aan de bewoners in ruil voor het onderhoud en het beheer. Hiermee bevorderen we de sociale samenhang in een buurt. We bevorderen op deze manier ook de doorstroming in woningen.

- **Bouw van betaalbare huurhuizen aanjagen**

Er zijn in onze dorpen te weinig huurhuizen in de onder- en midden categorie. Hierdoor trekken jongeren weg uit de dorpen. En juist deze groep mensen is belangrijk om scholen en verenigingen vitaal en actief te houden. Om dit op te lossen willen we de vrije sector meer ruimte geven om huurhuizen te bouwen. We streven ernaar om de helft van de jaarlijkse nieuwbouw uit betaalbare huurhuizen te laten bestaan. We maken hierover vergaande prestatieafspraken met de corporaties. Op termijn willen we in elke kern een goede balans tussen huur- en koopwoningen die tegemoetkomt aan de behoefte en afgestemd is op demografische ontwikkelingen.

- **Ruimte geven aan nieuwe woonvormen**

We gaan architecten en initiatiefrijke inwoners uitdagen om nieuwe woonvormen te ontwikkelen die betaalbaar en duurzaam zijn. Daar hoort ook bij dat we een andere grondpolitiek gaan voeren, waarbij betaalbaar wonen belangrijker is dan winst maken.

- **De woningvoorraad verduurzamen**

De Bernhezer woningvoorraad moet versneld verduurzaamd worden. Dat geldt zowel voor koop- als huursector. Nieuwbouw moet altijd 0 op de meter zijn. Voor bestaande woningen kan dat door middel van gevelaanpak, slimme installaties en eigen energieopwekking. We zetten verder door in de lijn van Brabant Nul op de meter. Daarnaast gaan we samen met de woningcorporaties een programma ontwikkelen waarbij huurwoningen worden voorzien van zonnepanelen.

Woonwijken

- **Samen wijken inrichten**

Veel straten in de dorpen vragen om een nieuwe inrichting. Bij nieuwe bouwplannen voor wijken én bij herinrichting van bestaande wijken gaan we met de buurt in gesprek over de wensen en mogelijkheden voor de inrichting van de buurt en het onderhoud daarvan. We willen buurtbewoners meer ruimte geven bij de inrichting van hun straat we willen stimuleren dat ze de eigen wijk onderhouden. Vanzelfsprekend krijgen ze daarbij steun (financieel, deskundigheid, materialen) van de gemeente.

- **Leefstraten**

We zouden graag experimenteren met leefstraten. In een leefstraat richten bewoners hun straat (tijdelijk) op een creatieve en leefbare manier in, met meer ruimte voor spelen en ontmoeten. In Gent (België) en in Utrecht zijn al leefstraten. We willen onderzoeken/aftasten of daar in Bernheze ook belangstelling voor is. Behalve een fijnere straat kan het ook voor een sterker buurtgevoel zorgen.

- **Meerjaren- aanpak voor woonwijken**

We willen onderzoeken of het haalbaar en verstandig is om een meerjaren aanpak voor woonwijken te maken. Eerder signaleerden we al dat veel woningen in (delen van) woonwijken gedateerd zijn en niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd. Vaak is dat in wijken waar ook de openbare ruimte verouderd is en een nieuwe inrichting gewenst is. Wij denken dat het slim is om hier goed naar te kijken en een soort van dorpsvernieuwingsplan voor te maken. Dit biedt kansen voor verduurzaming van de woningvoorraad, verbetering van de leefbaarheid en het klimaatbestendig maken van woonwijken.

Het gaat niet goed met onze aarde. De temperatuur is wereldwijd gestegen. De klimaatverandering heeft gevolgen voor mens en natuur. De zeespiegel is gestegen en stijgt nog verder, heftige regenbuien, hittegolven en stijgende rivieren zijn gevolgen van de klimaatverandering. Ook wij in Bernheze moeten maatregelen nemen om verdere klimaatverandering te beperken, en om op klimaatverandering te anticiperen. Meer bomen, betere wateropvang en het aanjagen van de energietransitie zijn maatregelen die wij willen nemen.

We willen ook investeren in natuurgebieden. Meer groen in de kernen, de bermen ecologisch beheren en zuinig zijn op onze bomen.

In de landbouw willen we de grootschaligheid terugdringen en natuurinclusieve en grondgebonden landbouw stimuleren.

Klimaat en milieu

- **Wateroverlast voorkomen**

De komende jaren zullen we steeds vaker last krijgen van extreme regenval. Daarom willen we aansluiten bij de acties uit het deltaprogramma 'ruimtelijke adaptatie'.

Daarnaast benadrukken we het belang van wateropvang via beekherstel en moeten we samen met het Waterschap en de ZLTO gaan werken aan een betere waterconservering in de openbare ruimte en op gronden van agrariërs.

- **Ruimte voor groen**

Het is belangrijk dat de gemeente bij het maken van plannen voor de inrichting van dorpen voldoende ruimte geeft aan groen. Groene dorpen zorgen voor een betere wateropvang, minder hittestress, een fijne omgeving en groen vangt CO₂ op. Daarbij moet ook gekeken worden naar het gebruik van innovatieve oplossingen als groene daken, gevelbekleding en wanden.

Wij willen aandacht voor meer groene tuinen, meer biodiversiteit en minder verharding. Operatie Steenbreek is daarvoor een prima middel.

- **Energietransitie aanjagen**

Energieneutraal zijn in 2030 gaat niet van zelf. We zullen fors meer moeten inzetten om van huidige ca 6% duurzame energieopwekking binnen de gemeente naar 100% te komen.

We willen mensen bewuster maken van de kansen die het opwekken van duurzame energie oplevert, bijvoorbeeld door het oprichten van een energiewinkel cq. Duurzaamheidswinkel. We willen daarbij inzetten op betere voorlichting in samenwerking met onder andere BECO en Buurkracht.

Ook stimuleren en begeleiden we groepen van mensen die aan de gang willen met energiebesparing, andere energiebronnen en isolatie. Initiatieven komen in aanmerking voor een duurzaamheidslening van de gemeente.

- **Energie besparen**

Zowel overheid, bedrijven en inwoners kunnen nog veel energie besparen. We kunnen dat als gemeente zelf doen door bijvoorbeeld versneld over te stappen op Led- verlichting. Ook willen we kijken of we samen met bedrijven (grote verbruikers) een programma kunnen maken om energie te besparen. Hierbij denken wij ook aan het voorzien van stallen met zonnepanelen(samen met ZLTO en BECO), een pilot met zonnepanelen als overkapping van een fietssnelweg en solitaire windmolens op daken van stallen en hoge gebouwen.

Natuur en biodiversiteit

- **Natuurgebieden**

Mensen en dieren hebben natuur nodig. Met het Aa-dal, de Maashorst en de Maasvallei zijn er unieke mogelijkheden om de regio als unieke vestigingsplaats op de kaart te zetten. De diversiteit van deze gebieden biedt aan kwetsbare soorten een leefgebied om zich te vestigen en te handhaven. Dit kan alleen als er goede milieuomstandigheden zijn.

Daarom moeten we samen met andere gemeenten investeren in een gezamenlijke aanpak van de natuurgebieden zodat in alle gemeenten de goede maatregelen voor de planten en de dieren worden genomen.

De recreatie wordt gezoned zodat kwetsbare natuurdelen niet worden beschadigd maar de mens wel de natuurgebieden kan beleven. De maatregelen betalen we met regionale fondsen die door de gezamenlijke gemeenten zijn gevuld.

- **Bermen en bomen**

Alle bermten in de gemeente gaan we ecologisch beheren. De plantenrijkdom neemt toe en de insecten profiteren hiervan. Het is bewezen dat ecologisch bermbeheer een forse toename van biodiversiteit oplevert. De bermten in het buitengebied worden aan beide zijden verhard met grasbetonklinkers of een andere duurzame vulling . Geen gebroken puin toepassen.

We zijn trots op onze bomen. We stellen voldoende budget beschikbaar om ons bomenbestand vitaal te houden en monumentaal te maken.

- **Maashorst**

De Maashorst geven we een impuls om tot een realisatie van het Maashorstmanifest te komen. Grote grazers blijven we inzetten voor het beheer en de toeristische attractiviteit, onder de voorwaarde dat de huidige proef een succes wordt.

We investeren in de routes voor ruiters, mountainbikers, fietsers en wandelaars zodat er geen conflicten zijn met de natuurdoelstellingen van de Maashorst.

Landbouw

- **Bouwkavels maximeren**

Om de toename van verstening in het buitengebied tegen te gaan willen we geen ruimte meer bieden aan bouwkavels groter dan 1,5 hectare bestemd voor de landbouw. De verstening past niet in het landschap en op deze manier stimuleren we dat landbouwbedrijven die veel ruimte nodig hebben, zich vestigen in bestaande bebouwing die vrijkomt. Zo dragen we ook bij aan de invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

- **Invullen leegstaande stallen**

Steeds meer stallen in het buiten gebied komen leeg te staan. Niet voor alle stallen zal een herbestemming gevonden kunnen worden. Bij herbestemming vinden wij het belangrijk dat dit geen grootschalige ontwikkelingen zijn met een (grote) verkeersaantrekkende werking. Zo willen we geen detailhandel in het buitengebied. Detailhandel hoort in de dorpen.

Wonen zien wij als een kansrijke invulling voor een Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Anno 2020 is het buitengebied niet langer meer het exclusieve domein van landbouw. Mensen zijn op zoek naar plekken waar zij nieuwe woonconcepten kunnen uitvoeren. Bijvoorbeeld woongroepen in een cluster van kleine woningen.

- **Actief intrekken niet gebruikte vergunningen**

Bij het niet gebruik maken van een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu kan de gemeente na 3 jaar de vergunning intrekken. Wij willen actief toezien op het gebruik van stallen en indien nodig vergunningen intrekken. Ook willen we eigenaren stimuleren tot andere invullingen te komen. Door gronden van eigenaren te kopen komt bij de eigenaar kapitaal beschikbaar voor een alternatieve invulling van een leegstaande stal.

- **Natuurinclusieve en grondgebonden landbouw aanjagen**

We willen de grondgebonden landbouw aanjagen. Dat doen we onder andere door kavelruil te stimuleren voor het versterken van de grondgebonden bedrijfsstructuren. We willen het initiatief nemen tot het vormen van een grondbank. In de grondbank brengt de gemeente eigen gronden in, maar kan de gemeente ook nieuwe gronden aankopen bestemd voor kavelruil om de grondgebonden landbouw aan te jagen en natuur, ecologische verbindingzones en wandelpaden te realiseren.

- **Omgeving bewust maken**

Inwoners van het buitengebied en kernen zijn vaak niet op de hoogte van wat zich in de stallen in hun omgeving afspeelt. Door uitbraken van bijvoorbeeld vogelpest en Q-koorts ontstaat er angst en onbegrip voor veehouderijbedrijven.

Daarom zou het goed zijn om regelmatig inzicht te geven in wat er in stallen in de omgeving gebeurt. Dat moedigt boeren aan regelmatig openheid te geven, moedigt de gemeente aan om regelmatig te controleren en vergroot het bewustzijn en begrip onder inwoners.

- **Preventieve gezondheidszorg**

Wij willen dat het College samen met de GGD blijvend en serieus aandacht besteedt om regelmatig de risico's van besmetting voor boeren, werknemers en omwonenden te volgen. Hieruit moet een regelmatige beoordeling volgen van gezondheidsrisico's.

De dorpsharten zijn de huiskamers van onze dorpen. Iedereen moet er zich thuis voelen, veilig voelen en er graag komen. Dat vraagt om een goede inrichting en veel verblijfskwaliteit. Voor ons betekent dat meer groen, betere fietsvoorzieningen, brede wandelpaden en minder ruimte voor de (vracht)auto.

Ook onze recreatiegebieden zijn gebieden waar mensen graag naar toe gaan. Een goede routestructuur voor fiets en wandelen is dan een vereiste.

Voor de vrijetijdseconomie is het belangrijker dat Bernheze (nog) aantrekkelijker wordt voor de recreant. Die potentie is er zeker, kijk maar naar het Aa-dal en de Maashorst. We willen dit graag stimuleren.

Dorpsharten

- **Meer aandacht voor verblijfskwaliteit en groen**

Bij het maken van nieuwe plannen voor onze dorpsharten willen we de verblijfskwaliteit vooropstellen. Er komt meer groen, meer aandacht voor de kwaliteit van groen, beter straatmeubilair en meer aandacht voor duurzame verlichting.

Het dorpshart is dé plek waar mensen elkaar ontmoeten. Daar moet ruimte voor zijn maar dat betekent niet dat pleinen leeg blijven voor enkele evenementen per jaar. Of dat pleinen geheel verhard worden om auto's te parkeren. Pleinen moet sfeervol zijn zodat mensen er graag willen verblijven.

En daar waar veel stenen liggen wordt extra aandacht besteed aan de afvoer van water. Natuurlijk afgekoppeld van het riool.

- **Doorgaand vrachtverkeer verbieden**

Wij verkiezen mensen boven auto's. Daarom moet mensen veilig door het centrum kunnen en durven fietsen en wandelen zonder bang te zijn voor langsrazend verkeer. Er zijn goede voorzieningen om de fiets te parkeren op logische plekken en er zijn brede voetpaden. Het is dan ook logisch om doorgaand vrachtverkeer in de dorpscentra verbieden.

Recreatie

- **Verblijfsrecreatie**

Recreatie en toerisme zijn kansrijke groeimarkten. Met een regionale aanpak ontstaat een ruim aanbod in voorzieningen. Een midweek of een weekendje Noordoost- Brabant is voor de Nederlander, de Belgen en de Duitsers over een aantal jaren net zo vanzelfsprekend als een bezoek aan de Nederlandse kust of de Veluwe.

Voor de promotie van Noordoost- Brabant sluiten we nadrukkelijker aan bij de promotie van Brabant. Brabant is het merk en Noordoost- Brabant is een kenmerkend onderdeel hiervan.

- **Wandelen en fietsen**

Met de andere gemeenten werken we verder aan een regionaal netwerk van wandelpaden, fietspaden en kanoroutes. De aanleg van ontbrekende delen van het netwerk zijn binnen vier jaar gerealiseerd. Fietspaden en wandelroutes krijgen een waardering met het cijfer 8.

In alle dorpen starten ommetjes die aantrekkelijk en veilig worden aangelegd. Zandpaden worden volop benut en hersteld als dit het ommetje beter maakt.

- **Wildhorst**

De gemeente werkt actief met de eigenaren en de gebruikers van Vakantiepark de Wildhorst aan het terugbrengen van het recreatieve karakter van het park. De chalets worden weer volop ingezet voor vakantiegangers.

- **Cultuur en monumenten**

- Monumenten zijn belangrijke schakels voor de cultuur in onze dorpen.

Projecten die in samenwerking van culturele organisaties (bijv De Heerlijkheid Heeswijk-Dinther) ontstaan, willen wij ondersteunen.

Internationale zaken hebben in de afgelopen bestuursperiode weinig aandacht gekregen. Er is (fors) bezuinigd op de organisaties die actief zijn op dit terrein. Dit strookt niet met de solidariteitsgedachte van onze partij.

Wij willen hier graag prioriteit aan toe kennen en middelen vrijmaken om deze organisaties te ondersteunen. Ook willen we onze kennis inzetten om lokale economieën in Afrika te ondersteunen.

Internationaal helpen

- **Bernhezer initiatieven in de wereld stimuleren**

In Bernheze is een groot aantal organisaties actief op het terrein van internationale zaken. Deze initiatieven verdienen onze steun omdat zij bijdragen aan een betere gezondheid, onderwijs, voeding en woningbouw in landen waar veel mensen in grote armoede wonen. Het huidige subsidiebudget is te beperkt om nieuwe initiatieven te starten. En dat is nodig om meer inwoners bewust te maken en te betrekken bij internationale zaken. Daarom willen we een budget van €2,00 per hoofd van de bevolking vrij maken voor internationale zaken.

- **Met de regio de wereld in**

De grote stromen vluchtelingen die meestal om economische redenen naar Europa willen komen kunnen wij niet opvangen. Veel beter is het mogelijkheden te ontwikkelen waarbij de lokale economieën in Afrika worden ondersteund. We kunnen ook samen met andere gemeenten een regio of provincie in Afrika kunnen adopteren en onze kennis inzetten om kansen tot groei te bieden. Wij denken hierbij aan kansen door verbindingen te leggen met bijvoorbeeld de stichting SAHELP en Agrifood Capital.

We zouden graag in samenwerking met andere gemeenten en/of organisaties een gezamenlijk aanpak uitwerken.

- **Fair Trade**

Het hebben van het Keurmerk Fair Trade betekent niet dat het “af” is. Verdere betrokkenheid van bedrijven, winkels en overheid vraagt om een permanente inspanning. Verdere activiteiten en initiatieven zullen wij ondersteunen.

- **Duurzaamheidswinkel**

Er is een grote verwevenheid tussen klimaatverandering, duurzame voedselproductie, ontwikkelingssamenwerking en de energietransitie.

Wereldwinkels hebben succesvol bijgedragen dat veel supermarkten en andere winkels fair-trade producten verkopen. Het bestaan van de wereldwinkels komt ter discussie. Voorlichting en bewustwording over de ontwikkelingen blijven van groot belang. Wij vinden het belangrijk dat de lokale organisaties elkaar gaan vinden en gaan komen tot meerdere fysieke locaties waar voorlichting, advisering en bewustwording aan en van de burgers in Bernheze centraal staat. Duurzaamheidswinkel.